

1. PHỤ MẪU HÔ, ỨNG VẬT HOÃN. PHỤ MẪU MẠNG, HÀNH VẬT LÃN. PHỤ MẪU GIÁO, TU KÍNH THÍNH. PHỤ MẪU TRÁCH, TU THUẬN THỪA.

Cha mẹ gọi, trả lời ngay

Cha mẹ bảo, chớ làm biếng.

Cha mẹ dạy, phải kính nghe

Cha mẹ trách, phải thừa nhận.

1.1. Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn (*Cha mẹ gọi, trả lời ngay*)

Đây là nói đến thái độ nói chuyện của con trẻ đối với cha mẹ rất là quan trọng. Thực ra từ cử chỉ, lời nói có thể nhìn thấy đạo đức, học vấn của một con người. Cho nên thái độ con cái nói chuyện với cha mẹ, đối với trẻ em sẽ có ảnh hưởng rất sâu sắc, những gì chúng hình thành được là lòng hiếu thảo, lòng tôn kính, vậy thì học vấn của chúng đã có được nền tảng vững chắc. Khi chúng không có được lòng hiếu thảo, lòng kính trọng này thì trong lòng chúng sẽ có thể là ngạo mạn, có thể không kính trọng, như vậy rất có thể hủy hoại đạo đức, sự nghiệp cả đời của chúng. Tôi nói như vậy không ngoa chút nào.

Nếu một người muốn cống hiến cho xã hội, cho Quốc gia, trước tiên thì phải làm sao? Trong “Đại Học” có nói đến một câu: “*Cổ chi dục minh minh đức u thiên hạ giả, tiên trị kỳ quốc. Dục trị kỳ quốc giả, tiên tề kỳ gia. Dục tề kỳ gia giả, tiên tu kỳ thân. Dục tu kỳ thân giả, tiên chính kỳ tâm*”. Cho nên

đứa trẻ phải có lòng thành, lòng ngay thẳng thì nó mới có thể tu thân, tề gia. Nuôi dưỡng lòng hiếu thảo, lòng kính trọng của trẻ là làm cho lòng chúng được ngay thẳng.

Thế nào gọi là lòng thành, lòng ngay thẳng? Phải “*cách vật trí trí*”. “*Cách vật*” là loại trừ lòng ham muốn vật chất của trẻ, loại bỏ thói quen xấu của chúng như là bực mình, ngạo mạn, và những thói quen xấu khác. Từ nhỏ đã phải loại bỏ những thói quen xấu này thì được gọi là “*cách vật trí trí*”. Vậy thì trẻ mới có thể có lòng thành tâm, thành ý. Cho nên học vấn to lớn cũng là sinh ra từ những chi tiết bé nhỏ.

Chúng ta hãy đi xem xét trẻ em thời hiện đại. Ví như bạn gọi nó: “*Tiểu Minh!*”. Nó sẽ trả lời ra sao? Đáp án tiêu chuẩn là: Nếu như lúc này có một đứa trẻ, bạn gọi nó, nó liền chạy lại nói: “*Dạ thưa chú! Chú có việc gì ạ?*”. Đối với đứa trẻ này mà nói, bạn sẽ cảm thấy khâm phục: “*Thời đại này mà vẫn còn có những đứa trẻ lễ phép như vậy!*”. Cho nên trẻ em cần được giáo dục. Tôi nói, trẻ em từ nhỏ, chúng ta đã phải dạy cho chúng lễ phép. Thấy người lớn, trẻ nhỏ phải chào hỏi. Có rất nhiều phụ huynh nói: “*Chào hỏi ư? Chỉ cần nó cười với anh là tốt lắm rồi, còn chào hỏi cái gì!*”. Thái độ như vậy đối với con trẻ có đúng hay không? Bạn hãy xem, hiện nay chúng ta đã đem tiêu chuẩn giáo dục trẻ em giảm thấp đi, sẽ tạo thành kết quả như thế nào? Đời sau sẽ càng không bằng đời trước. Bạn xem, kết quả không phải đã bày ra trước mắt đó sao?

Bởi vậy tiêu chuẩn để giáo dục trẻ em không thể vì thời đại mà thay đổi. Bạn phải nắm lấy nguyên tắc thì trẻ em mới học được trình độ như vậy. Chúng ta phải hướng dẫn trẻ, khi cha mẹ gọi thì mau chóng chạy lại hỏi: “*Ba mẹ! Có*

chuyện gì ạ?”. Nhưng là cha mẹ thì đương nhiên chúng ta phải làm gương cho con trẻ xem. Khi cha mẹ của chúng ta gọi chúng ta, chúng ta cũng phải cung kính kính để diễn cho con trẻ xem. Cho dù hiện tại chúng ta chưa làm được thì cũng phải cố gắng tập để thói quen thành tự nhiên. Khi chúng ta có những thái độ như vậy thì bầu không khí hiếu thảo, cung kính sẽ được lan tỏa, hình thành nếp sống trong nhà bạn.

Ngoài lòng cung kính “*Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn*” (Cha mẹ gọi, trả lời ngay) đối với cha mẹ ra, chúng ta còn phải cung kính đối với huynh trưởng. Chúng ta cũng phải: “*Huynh trưởng hô, ứng vật hoãn*” (Huynh trưởng gọi, trả lời ngay). Còn nữa không? “*Trưởng bối hô, ứng vật hoãn*” (Trưởng bối gọi, trả lời ngay), “*Cấp trên hô, ứng vật hoãn*” (Cấp trên gọi, trả lời ngay). Ví dụ sáng mai bạn đi làm, cấp trên của bạn gọi bạn, bạn liền chạy lại hỏi: “*Thưa giám đốc! Có việc gì không ạ?*”. Giám đốc của bạn sẽ nói: “*Hôm nay anh có bị bệnh không đấy?*”. Nhưng không sao! Bắt đầu thay đổi từ bản thân chúng ta thì cả thế giới sẽ thay đổi, đừng xem thường sức mạnh của bản thân.

Cho nên học tập thì phải: “*Nhất cử phản tam thiên*”, cần phải từ nội tâm của chúng ta. Cho nên mới nói: “*Tâm hành nhất như*”, tâm là căn bản, cho nên hành vi là từ tâm của bạn xuất phát ra. Khi nội tâm một người thật sự cung kính thì anh ấy đối với tất cả mọi người đều cung kính. Cho nên thiên thứ nhất của “*Lễ Ký*” là “*Khúc Lễ*” mở đầu có nói: “*Khúc Lễ Nhật, Vô Bất Kính*”. Đối với tất cả mọi người, mọi sự việc, mọi sự vật ta đều phải kính cẩn. Một người cung kính đối với cha mẹ, đối với anh em, người lớn tuổi hơn mình thì đối với những việc cha mẹ dặn dò anh ấy sẽ tận tâm, tận lực. Khi anh ấy kính trọng người

khác thì đối với sự việc anh ấy cũng sẽ kính cẩn. Khi anh ấy cung kính với cha mẹ, thì những thức ăn cha mẹ phải vất vả kiếm tiền để mua về anh ấy có lãng phí không? Tất nhiên là không rồi! Khi trẻ em biết cung kính đối với người khác, thì đối với sự việc, sự vật tự nhiên cũng có lòng cung kính. Lòng cung kính là rất cần thiết.

Vậy thì đối với trẻ em chúng ta có cần: “*Nhi tử hô, ứng vật hoãn*” (Con cái gọi, liền lại ngay không chậm trễ) không? Bạn đừng có nói rằng: “*Thầy Thái nói là phải cung kính với tất cả mọi người*”. Hôm nay về nhà, con bạn gọi bạn thì bạn liền chạy lại hỏi: “*Con à! Có việc gì không con?*”. Như thế là bạn hiểu sai rồi. Chúng ta là phụ huynh, con chúng ta là hàng sinh sau, chúng ta phải để cho chúng cung kính với chúng ta, là ta đang thành toàn lòng cung kính của chúng. Cho nên phải là như vậy, nếu như con bạn gọi: “*Bố ơi! Bố qua đây!*” thì bạn có chạy qua không? Không nên, mà bạn phải nói: “*Tại sao con không lại đây?*”. Sau khi nó lại chỗ bạn thì bạn nói với nó: “*Nào! Bố con mình cùng học Đệ Tử Quy*”. Bạn cũng đừng mắng mỏ con. Không nên, bạn phải từ từ hướng dẫn, cùng học với con. Từ những câu chuyện Thánh Hiền này tự nhiên nó sẽ sinh lòng noi theo. Cho nên đối diện với những hoàn cảnh khác nhau, chúng ta cũng phải biết vận dụng học vấn như thế nào cho linh hoạt.

Có một cô giáo, một hôm con cô gõ cửa, mẹ chồng cô (tức là bà nội đưa bé) liền chạy lại, có lẽ là giục đưa bé ăn cơm. Nhưng đưa bé lập tức đáp lại: “*Bà đừng có phiền phức nữa!*”. Vậy phải làm sao đây? Bạn có thấy đưa bé không cung kính với bà không? Cho nên giáo dục thì rất quan trọng, phải thận trọng ngay từ buổi ban đầu. Nếu như bạn phát hiện ra thì phải đi xử lý ngay, nếu

không, đợi khi thành thói quen thì rất khó sửa. Cô giáo này cũng rất nhạy bén, lập tức mở cửa và nói với con trai: “*Xin lỗi bà ngay!*”. Cô lập tức chấn chỉnh lời nói ngạo mạn, bất kính của đứa trẻ. Đứa bé ngang bướng không xin lỗi, không muốn xin lỗi. Thế là mẹ chồng cô liền nói: “*Thời tiết nóng nực như vậy, thôi không xin lỗi gì cả*”. Lúc này phải làm sao đây? Sự việc này đúng là đang thử trí tuệ của bậc làm cha mẹ.

Cuối cùng khi thấy đứa bé không nói lời xin lỗi, mẹ nó liền nói với mẹ chồng: “*Mẹ! Không dạy dỗ con cái ngoan ngoãn là lỗi của con, con xin lỗi mẹ*”. Người mẹ vừa nói xong thì đứa bé òa khóc. Khóc là biểu hiện cho sự xấu hổ. Lúc này người mẹ mới nói với đứa con: “*Con xem, con đối xử bất kính với bà như vậy mà bà vẫn nghĩ cho con, sợ con nóng nực. Con có thấy trong lòng của bà lúc nào cũng nghĩ cho con không?*”. Khi người con dâu nói đỡ lời cho bà mẹ chồng, người mẹ chồng này rất cảm động và sau đó liền đi ra chỗ khác. Cho nên quan hệ mẹ chồng nàng dâu cũng từ sự kiện này mà phát triển tốt hơn, bởi vì người mẹ chồng cảm thấy con dâu hiểu được lòng mình.

Sau đó mẹ đứa bé bảo nó đến tối phải viết nhật ký để tự kiểm điểm lại mình. Kết quả là buổi tối hôm đó đứa bé viết nhật ký, nói rằng nó có hai bản ngã. Một cái bản ngã thì lương thiện, một cái không lương thiện. Cái lương thiện đang giằng co với cái không lương thiện. Tuổi nhỏ như vậy mà đã có sự đấu tranh to lớn như thế, sau này lớn lên thì sự đấu tranh còn to lớn đến đâu? Nhưng nếu như lòng hiếu đã có căn bản từ nhỏ thì nhân sinh của nó sẽ không còn mâu thuẫn như vậy nữa. Nhân sinh của nó sẽ không bởi vì bất kính, không bởi vì xấu tính mà làm ra những sự việc phải hối hận về

sau. Cho nên khi bọn trẻ phạm lỗi, chúng ta là cha mẹ thì cũng cần phải nhạy bén, nhanh chóng xử lý ngay. Câu giáo huấn của chúng ta như sau:

- “*Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn*” (Cha mẹ gọi, trả lời ngay), tức là phải kính trọng;
- “*Phụ mẫu mệnh, hành vật lãn*” (Cha mẹ bảo, chớ làm biếng), cũng là phải kính trọng;
- “*Phụ mẫu giáo, tu kính thính*” (Cha mẹ dạy, phải kính nghe);
- “*Phụ mẫu trách, tu thuận thừa*” (Cha mẹ trách, phải thừa nhận), đều là lòng kính trọng đối với cha mẹ

Thực ra khi một người hiếu sâu xa về ơn đức của cha mẹ thì trong lòng anh ấy tự nhiên ôn hòa, mềm mại, tự nhiên kính trọng. Còn nhớ khi chị gái tôi lấy chồng, một mình tôi là con trai, cho nên tôi phải đi mở cửa cho anh rể tôi. Cả quá trình đám cưới có rất nhiều nghi lễ, thực ra những nghi lễ cưới hỏi này đều có ý nghĩa của nó. Trong đó có một nghi lễ làm tôi có một ấn tượng rất sâu đậm, đó là sau khi anh rể tôi chào cha mẹ vợ để đưa chị gái tôi đi, tôi đứng bên cạnh xem. Khi anh rể và chị gái tôi quỳ xuống lạy thì mắt cha tôi ngấn lệ, giọt nước mắt của cha vừa rơi ra thì lập tức tôi cũng rơi lệ. Trong khoảnh khắc đó tôi đã cảm nhận được tấm lòng của một người cha. Cha đã nuôi nấng chăm sóc con gái hơn hai mươi năm trời, không biết phải vất vả bao nhiêu, phải làm biết bao nhiêu việc để mong cho con được trưởng thành, học hành tử tế, có nơi chốn tử tế để trao thân gửi phận. Cho nên giọt nước mắt của cha khi ấy biểu hiện đã có một chút an ủi, cuối cùng hôm nay

cũng tìm được cho con gái nơi chôn tử tế để gửi gắm. Đó là giọt nước mắt được an ủi, giọt nước mắt cảm động.

Sự quan tâm, vất vả của cha mẹ đối với con cái có phải là khi gả con xong là thôi không còn phải lo lắng nữa không? Không phải, mà đó là sự yêu thương cho suốt cả cuộc đời. Cho nên nói: “*Mẫu hoạt nhất bách tuế, thường ưu bát thập nhi*”, cho dù người mẹ có sống đến một trăm tuổi thì đứa con tám mươi tuổi trong mắt bà vẫn là đứa trẻ nhỏ của bà. Khi trong lòng tôi cảm nhận được sự vất vả, khó nhọc của người làm cha thì tôi tự hứa với lòng mình: “*Ôn đức của cha mẹ cả đời cũng không báo đáp hết được. Tuyệt đối không được nói với cha mẹ những câu nói ngỗ ngược, nói những lời bất kính!*”. Bởi có nhận thức như vậy, tự nhiên nhìn thấy người cha của mình thì cảm thấy sinh lòng kính trọng, trong lòng sinh ra hoan hỷ. Cho nên điều này rất là quan trọng! Trong lòng chúng ta phải thường xuyên nhớ đến ân đức của cha mẹ, thì tự nhiên hành vi, lời nói cung kính của chúng ta sẽ biểu hiện ra ngoài: “*Thành ư trung, hình ư ngoại*” (trong lòng thành kính sẽ biểu hiện ra ngoài). .

1.2. Phụ mẫu lệnh, hành vật lãn (Cha mẹ bảo, chớ làm biếng)

Chúng ta nhận lời làm gì cho cha mẹ thì không được lười biếng, nhận lời là phải làm ngay. Như vậy chúng ta yêu cầu bọn trẻ thì rất hữu dụng. “*Không phải con bảo là đi tắm hay sao? Đi tắm ngay đi! Cha mẹ bảo, chớ làm biếng!*”. Khi bạn và bọn trẻ cùng có chung tiếng nói, chúng ta cùng tuân thủ lời giáo

huấn của đức Khổng Tử. Khi bọn trẻ cùng có chung tiếng nói với bạn thì bạn rất dễ nói chuyện với chúng.

Vậy chúng ta cũng nên suy xét lại: Chúng ta trưởng thành như thế này rồi, vậy khi cha mẹ sai bảo, việc mà cha mẹ nhờ ta làm chúng ta có “*hành vật lãn*” (làm ngay không lười biếng) hay không. Đối với người thân quyến thuộc, những việc đã nhận làm rồi mà lại dễ dàng trốn tránh không làm là những việc gì? Việc của ai? Đó là việc của cha mẹ thân nhất của mình, thậm chí là việc của người vợ, người chồng thân thương nhất của mình. Người thân nhất của chúng ta đều là người có ân đức nhất, quan trọng nhất trong đời sống nhân sinh của chúng ta, nhưng chúng ta lại dễ dàng thất tín với họ. Nguyên nhân do đâu? Bởi nếu thất hứa với khách hàng chúng ta sẽ không kiếm được tiền. Còn thất hứa với cha mẹ thì chúng ta vẫn có thể viện lý do như là: “*Gần đây con rất bận, con xin lỗi, con thật là xin lỗi*”. Cho nên chúng ta phải nghĩ lại, đối với cha mẹ lẽ ra càng phải giữ chữ tín, như vậy mới là thái độ đúng đắn. Và đương nhiên rồi, khi giữ chữ tín với cha mẹ thì với người khác chúng ta cũng phải giữ chữ tín. Hôm nay sau khi nghe xong bài giảng này, mỗi chúng ta hãy suy xét lại ai đã từng hứa với cha mẹ điều gì mà chưa thực hiện thì phải nhanh chóng đi thực hiện.

Ở Thâm Quyển có một thầy giáo, anh ấy nghe xong bài giảng thì liền nói: “*Mấy ngày trước tôi về nhà, thấy ba tôi cầm chiếc bàn cạo râu đã cùn, tôi liền nói với ông: Ba à! Cái này cũ rồi, không dùng được đâu, để con mua cái mới cho ba*”. Anh ấy lập tức vứt cái bàn cạo râu vào thùng rác, nhưng lại quên khuấy không mua cái mới cho cha. Kết quả làm cha anh tức giận mấy ngày liền. Sau khi nghe xong bài giảng thì đột nhiên nhớ ra, anh lập tức gọi điện về

nhà xin lỗi người cha, rồi vội vàng đi mua và trở về nhà. Hóa ra không phải chỉ có một người mà còn có người khác cũng quên. Có một thầy giáo khác cũng vậy, hứa với cha sẽ mua bàn cạo mới nhưng cuối cùng cũng quên mất không mua. Cho nên, con người đích thực cần phải được nhắc nhở. Bên cạnh bạn luôn có người bạn tốt, bạn thường xuyên xem Kinh sách thì có thể thường xuyên nhìn thấy mình còn có những gì chưa hoàn thiện.

Đời xưa có rất nhiều người con hiếu thảo. Họ không đợi cha mẹ sai bảo mà họ có thể cảm nhận được những cái cha mẹ họ cần, và họ tự mình đi thực hiện. Vào thời Tam Quốc có một người con hiếu thảo tên là Mạnh Tông, có lẽ mọi người đã từng nghe qua chuyện “Mạnh Tông Khóc Măng”. Mạnh Tông thấy mẹ đã lâu không ăn uống được thứ gì, đột nhiên lại muốn ăn canh măng. Vì thấy mẹ đã lâu không muốn ăn uống, dạ dày đã yếu, nay đột nhiên lại muốn ăn và nếu như không được ăn thì mẹ sẽ rất đau khổ. Cho nên Mạnh Tông đi vào rừng tre và khóc ở trong đó, vì ông cũng không biết phải làm sao. Lòng hiếu thảo này, lòng chân thành này, những giọt nước mắt nhỏ xuống đã cảm động được cây tre. Nước mắt của chúng ta nhỏ xuống có thể cảm động không? Lúc đó là mùa đông, cơ bản là không có măng, nhưng lòng hiếu thảo của ông đã làm được câu: *“Có được lòng thành thì vàng đá cũng mở lòng”*.

Cây tre là thực vật, giáo sư Giang Bôn Thắng của Nhật Bản đã nghiên cứu được ý niệm của con người có thể ảnh hưởng đến khoáng vật, có thể ảnh hưởng đến nước. Đương nhiên khi người có ý niệm lương thiện nước sẽ kết tinh thành rất đẹp. Khi con người có tư tưởng lương thiện thì hồ nước dù như bản mây cũng biến thành trong sạch. Cho nên, thiên nhiên chuyển động theo lòng người

mà hiện lên động thái. Đời xưa có bao nhiêu người con hiếu thảo như vậy? Tại sao họ lại có thể cảm động được cây tre, có thể cảm động được rất nhiều động vật, thậm chí còn có thể cảm động được loài hổ hung ác nhất? Dựa vào đâu? Đều dựa vào lòng hiếu thảo!

Câu chuyện hay như vậy, tổ tiên chúng ta đã thực hành mấy ngàn năm trước. Câu chuyện hay như vậy, ngày nay chúng ta có nên thực hành theo không? Đáp án là: Nên theo! Chỉ cần chúng ta có thể học theo lòng hiếu thảo của họ, thì nhất định trong cuộc sống của chúng ta cũng có thể trình diễn một câu chuyện cảm động lòng người đến rơi lệ. Mẹ của Mạnh Tông sau khi ăn xong bát canh măng thì lập tức khỏi bệnh. Những người con thật sự hiếu thảo có thể làm cho cha mẹ được an ủi, làm cho cha mẹ mạnh khỏe.

Chúng ta không thể thất hứa với những việc cha mẹ giao phó, đồng thời đối với những việc đã hứa với vợ, với con, chúng ta cũng phải “*nói lời thì giữ lời*”. Khi chúng ta “*nói lời, giữ lời*” con cái sẽ rất tôn trọng chúng ta. Làm thầy giáo, chúng ta không nên không chú ý đến một lời nói, nhất định phải ghi nhớ, không được thất hứa với học sinh. Khi chúng ta đều thực hiện được những gì mà chúng ta nói, học sinh sẽ rất tôn trọng bạn. Kỳ thực trước đây khi tôi dạy học, tôi còn nhớ năm thứ nhất tôi làm chủ nhiệm lớp. Có một lần vừa vặn có cuộc thi thể thao, tất cả học sinh đều ra xếp hàng tại thao trường, đương nhiên tôi cũng đứng đó với học sinh. Lát sau tôi có việc phải về phòng học lấy đồ, vừa về đến phòng học thì gặp ngay phụ huynh của một học sinh (cha của học sinh) tay xách theo đồ uống đi đến phòng học của chúng tôi. Chúng tôi ở tầng bốn và người phụ huynh này muốn đến đó.

Người phụ huynh này tại sao lại mang đồ uống vào lúc học sinh đã ra thao trường xếp hàng. Tại sao? Thật là ngại ngùng! Có thể thấy được rằng người phụ huynh này rất ít khi đến trường, rất ít khi tới trường cũng thể hiện rằng ít giao lưu với giáo viên. Tại sao phụ huynh lại ít giao lưu với giáo viên? Chúng ta làm giáo viên thì cũng phải suy xét lại chính mình. Khi chúng ta quan tâm đến con cái của họ thì có thể tạo cơ hội để họ chủ động liên hệ giao lưu với chúng ta. Bởi vậy phải thường xuyên dùng sổ liên lạc để khen ngợi con cái họ, tự nhiên sẽ thành cầu nối giữa hai bên. Người cha này cũng không có thói quen nói chuyện với giáo viên, cho nên đã nắm lấy cơ hội nhân lúc lớp học không có ai để biểu hiện lòng thành, mang đồ uống đến để trong phòng học rồi đi liền. Kết quả là vừa lúc tôi phải về lấy đồ thì gặp phải. Khi gặp mặt, ông liền lùi lại mấy bước, có vẻ rất lúng túng ngại ngùng. Tôi liền bắt chuyện với ông.

Chúng ta nói chuyện với bất kỳ ai cũng phải có một cái nguyên tắc là gặp người nào cũng phải khen ngợi. Chúng ta có thể khen ngợi con cái họ, hoặc cũng có thể khen ngợi ưu điểm của họ, bởi chúng ta cũng đều rất vui khi người khác khen ngợi mình. Khi chúng ta khen ngợi con cái họ, trong lòng họ sẽ rất vui, sẽ cảm thấy được tôn trọng. Nếu như vừa gặp một vị phụ huynh mà ta lập tức nói hết những vấn đề của con cái họ ra, chắc hẳn họ sẽ cảm thấy rất khó chịu. Cho nên khi nói chuyện với người khác thì tình người không thể rũ bỏ. - Chúng ta phải thuận theo tình người. Tôi bắt đầu nói về thành tích tốt đẹp của con ông trong thời gian gần đây cho ông nghe, cũng để cho ông hiểu.

Trong thời gian nói chuyện, người phụ huynh này nói: *“Thầy giáo! Con tôi rất tôn trọng thầy, nhưng không tôn trọng vị thầy giáo dạy nó năm trước”*.

Bởi vì tôi dạy lớp 6, năm lớp 5 là một thầy khác dạy. Tôi tiếp tục nghe ông nói: “*Người thầy năm trước nói với học sinh khi đi ăn cơm trưa thì phải chờ mọi người cùng ăn, nhưng khi một nửa học sinh còn chưa ăn thì người thầy đó đã ăn rồi. Thầy Thái à! Thầy thì ăn cơm cùng học sinh*”. Kỳ thực tôi cũng không phải ăn cơm cùng lúc với học sinh, chỉ là lúc học sinh đã ngồi đầy đủ vào chỗ, tôi bắt đầu dạy học sinh những câu tục ngữ của địa phương. Bởi vì tục ngữ địa phương đều bao hàm triết học nhân sinh rất sâu sắc. Ví dụ như câu tục ngữ của Phúc Kiến: “*Gốc cây có chắc thì không sợ gió to*”, câu nói này phù hợp khi dùng trong giáo dục đức hạnh của chúng ta. Khi gốc đức hạnh của bọn trẻ không được vun trồng vững vàng thì tài năng của chúng càng cao lại càng nguy hiểm. Bởi vì bên ngoài có rất nhiều cám dỗ. Người càng có tài năng, đến khi không ngăn được sự cám dỗ, leo càng cao thì ngã sẽ càng đau. Những câu tục ngữ địa phương này có rất nhiều gợi ý cho cuộc sống. Cho nên tôi thường hay dạy chúng những câu tục ngữ.

Khi dạy xong thì chúng bắt đầu ăn cơm, tôi liền đi một vòng để kiểm tra, dùng “*Đệ Tử Quy*” để nhắc nhở quy phạm sinh hoạt của chúng, không được biếng ăn, “*đổi ẩm thực, vật giản trạch*” (với ăn uống, chớ kén chọn). Thấy em nào ít gấp rau ăn là tôi liền hỏi: “*Có cần thầy phục vụ em không?*”. Học sinh nghe tôi hỏi vậy thì rất sợ, liền tự mình gấp thêm rau ăn, phải ăn uống như vậy mới cân bằng. Và thường là khi tôi trở lại bàn và bắt đầu ăn cơm thì đã có hai, ba em học sinh ăn no rồi. Cho nên khi chúng ta sơ xuất không để ý đến một lời nói thì học sinh đã ghi nhớ ở trong lòng, trong đầu chúng rồi. Bởi vậy lời nói và hành động của chúng ta phải tương ứng thì mới được học sinh tôn trọng.

1.3. Phụ mẫu giáo, tu kính thánh (Cha mẹ dạy, phải kính nghe)

Khi cha mẹ giáo huấn, chúng ta phải cung kính lắng nghe, tuyệt đối không được “*mẹ nói một câu, con cãi lại chín câu*”. Nếu như cha mẹ trách mắng chúng ta, nói mười việc mà chúng ta cho rằng trong đó chỉ có hai việc là đúng sự thật, còn tám việc chúng ta cho là đã trách nhầm chúng ta, thì chúng ta có nên ngay lập tức nói lại không? Có nên không? Không nên! Bởi khi trách mắng chúng ta là lúc cha mẹ đang giận dữ. Lúc này chúng ta chỉ nên nói: “*Vâng!*”. Có thể người cha của bạn lúc đó rất tức giận, nhưng con giận từ từ sẽ giảm xuống. Đợi ông mắng xong, có thể ông sẽ chủ động đi gọt hoa quả và gọi chúng ta lại: “*Nào! Lại đây cùng ăn hoa quả đi!*” để làm hòa. Lúc đó bạn cũng phải thật là tự nhiên đi lại và làm như không có chuyện gì xảy ra. Bạn đừng có lập tức nói: “*Bố à! Sao thế? Lại muốn giảng hòa với con à?*”. Chúng ta phải thuận theo chứ không nên cứng đầu như vậy.

Cha mẹ trách mắng bạn, bạn cũng không nên nói lại. Có những hiểu lầm, bạn cũng có thể bình tĩnh tiếp nhận thì sự tôn trọng bạn, bội phục bạn của cha mẹ sẽ tăng thêm. Khi cha mẹ càng tôn trọng bạn thì sau này bạn càng dễ dàng nói chuyện với cha mẹ. Cha bạn sẽ cảm nhận được người nào đáng được ông tín nhiệm nhất? Đó là con trai của ông, hay đó là con gái của ông. Cho nên “*Phụ mẫu giáo, tu kính thánh*” (Cha mẹ dạy, phải kính nghe). Nếu như cha bạn bị bệnh tim, bạn cũng cần phải xem tình trạng mà quyết định. Ví dụ cha bạn nhìn thấy bạn là mắng rất tợn, đến khi sắp lên cơn đau tim thì bạn có còn đứng ở đó mà “*Phụ mẫu giáo, tu kính thánh*” (Cha mẹ dạy, phải kính nghe) hay

không? Cho nên cầu học vấn thì phải học cho uyên chuyên, linh hoạt, phải nghĩ cho cha mẹ. Lúc đó bạn cũng phải biết làm sao để tiến thoái cho hợp lẽ.

1.4. Phụ mẫu trách, tu thuận thừa (Cha mẹ trách, phải thừa nhận)

Cha mẹ có trách phạt, thậm chí là đánh đòn, chúng ta cũng nên chấp nhận và nghĩ xem tại sao cha mẹ lại tức giận. Lỗi của chúng ta ở đâu? Có một lần cha của Tăng Tử vì Tăng Tử phạm lỗi mà rất tức giận, cầm cả khúc gỗ to đánh Tăng Tử. Bởi vì Tăng tử nghĩ: “*Phụ mẫu trách, tu thuận thừa*” (Cha mẹ trách, phải thừa nhận) cho nên không nhúc nhích đứng yên cho cha đánh. Kết quả người cha đã mạnh tay đánh ông ngất xỉu. Sự việc này đến tai Khổng Phu Tử. Ngài liền nói với đệ tử rằng Tăng Tử làm như vậy là bất hiếu. Tại sao vậy? Khổng Phu Tử nói rằng khi cha mẹ tức giận không kìm nổi mình, nếu như lỡ tay dùng gậy đánh lên đầu, chẳng may đánh chết con thì ai là người đau lòng nhất? Chính là cha mẹ. Đúng vậy! Cho nên Khổng Phu Tử nói: “*Tiểu trọng tắc thụ*”, cha mẹ cầm gậy nhỏ thì có thể ngoan ngoãn mà chịu đòn. Người đời xưa rất ý nhị: “*Đại trọng tắc tẩu*”, khi nhìn thấy cha mẹ cầm cây gậy có thể đánh chết mình thì phải chạy ngay, không được để cha mẹ rơi vào hoàn cảnh bất nghĩa. Học những học vấn Thánh Hiền thì chúng ta phải ứng dụng linh hoạt.

Có lần tôi hỏi học sinh: “*Sau khi bị cha mẹ mắng xong, trong lòng các em sẽ nghĩ gì?*”. Bọn trẻ trả lời như thế nào vậy? “*Thật xui xẻo, bị bố bắt được, bị mẹ bắt được, lần sau không để bị bắt*”. Chúng tôi quan sát bọn trẻ khi bị cha mẹ giáo huấn, thấy tâm lý của chúng không đúng đắn. Cho nên vào lúc thích

hợp, bạn phải thay cha mẹ chúng giảng giải để tâm lý của chúng trở lại bình thường. Chúng tôi nói với học sinh: “*Khi cha mẹ trách phạt các em là lúc cha mẹ đang rất bức mình, thì thật ra thân thể của cha mẹ lúc đó đã bị tổn thương. Mỗi lần bức mình như vậy thì phải mấy ngày sau cơ thể mới hồi phục trở lại? Cũng phải ba bốn hôm. Đó, các em xem, có ai thích mắng mỏ người khác không? Mắng người khác thì không tốt cho sức khỏe như vậy. Nhưng cha mẹ vì muốn các em phải nhớ bài học này, để từ lần sau các em không làm những việc không có lợi cho mình như vậy nữa. Cho nên cha mẹ thà để tức giận hại đến sức khỏe của mình còn hơn để cho các em học thói xấu. Các em phải hiểu được chủ ý của cha mẹ. Vì muốn các em có đạo đức, học hành tấn tới, không sa ngã, nên cha mẹ mới dạy dỗ các em, trách phạt các em. Vậy các em phải làm sao để xứng đáng với sự quan tâm, yêu thương này của cha mẹ.*

Cách mà cha mẹ yêu thương các em, có lúc nhỏ nhẹ, có lúc lại tỏ ra rất giận dữ, nhưng cũng đều là lòng yêu thương các em mà thôi. Các em phải hiểu được như vậy. Chúng ta phải làm sao cho xứng đáng với sự dạy dỗ của cha mẹ, sự tức giận này không thể để phí công vô ích. Không thể để cho sức khỏe của cha mẹ bị tổn thương một cách vô ích. Cho nên chúng ta phải nhớ tới cái lỗi này, phải biết được bị mắng thì sẽ đổi được cái gì? Đó là sự tiến bộ. Phải học tập đức hạnh của đệ tử Ngài Khổng Phu Tử là Nhan Uyên, phải có thể: “bất nhị quá” (không được có lỗi hai lần). Lần này bị cha mắng xong nhất định phải nhớ kỹ, lần sau không được làm những việc để cha mẹ phải giận dữ, đau lòng”. Khi bọn trẻ có được tâm lý như vậy thì chúng sẽ cảm thấy không xui xẻo nữa, những gì chúng ghi nhớ thì lần sau sẽ không tái phạm.

⁸Hôm nay mọi người đã đọc một lượt “Đệ Tử Quy” chưa? Đọc rồi à! “*Hiếu học cận hồ trí*”, chỉ cần mọi người duy trì được lòng hiếu học này thì đạo đức và học vấn nhất định sẽ được thành tựu. Socrates là nhà triết học phương Tây. Bài học đầu tiên ông giảng cho học sinh, ông nói với học sinh rằng: “*Hôm nay thầy chỉ dạy một động tác rất đơn giản, tức là để tay ra đằng trước, rồi đưa về phía sau, cứ làm như vậy ba trăm lần*”. Sau khi làm mẫu xong, ông nói với học sinh hàng ngày đều phải làm một lần. Học sinh cảm thấy việc đó quá đơn giản. Một tháng sau, ông liền hỏi: “*Hiện nay ai vẫn còn làm động tác đó thì giao tay?*”. Có khoảng chín mươi phần trăm giao tay, qua hai tháng sau lại hỏi thì chỉ còn ba mươi phần trăm. Một năm sau hỏi đến thì chỉ còn có một người vẫn duy trì làm động tác đó. Người đó là ai vậy? Là Plato, là nhà triết học quan trọng thứ hai truyền thừa từ Socrates.

Thực ra để cầu học vấn từ bài học của Socrates, chúng ta biết được rằng: **Quan trọng nhất là phải kiên trì**. Nếu hàng ngày chúng ta có thể chia Kinh điển Thánh Hiền ra thành từng phần nhỏ để thâm nhập nghiên cứu, giống như giọt nước có thể mài mòn đá thì nhất định sẽ có thành tựu. Chúng ta luôn phải có thái độ làm việc như vậy. Ví dụ như hàng ngày bạn có thể học thuộc lòng năm câu hoặc ba câu trong “Luận Ngữ”, như vậy một năm bạn có thể thuộc lòng cả quyển “Luận Ngữ” rồi. Cho nên chúng ta phải có thái độ kiên trì học tập như vậy.

Tôi thường hay giao lưu với những giáo viên đã học xong khoá học. Tôi hay hỏi họ rằng: “*Thái độ học tập trong năm ngày này so với cả cuộc đời thì*

⁸ Bắt đầu tập 8

có khi nào còn chăm chỉ hơn năm ngày này không?”. Họ đều nói: “Không”. Họ đều cảm thấy trong cả cuộc đời họ, năm ngày này là thời gian họ chuyên tâm nhất. Tôi nói: “*Đây là một sự khởi đầu, nhưng tuyệt đối không phải là kết thúc. Chúng ta phải duy trì thái độ học tập như vậy*”. Có một chủ nhiệm giáo vụ sau khi nghe xong khóa giảng năm ngày của tôi thì mời tôi đến trường của ông để thuyết giảng. Ông nói, trong năm ngày này ông ghi chép còn nhiều hơn trong suốt bốn năm học đại học. Cho nên, tiềm năng học tập của con người thì chân thật là vô hạn. Nhưng tại sao thái độ học tập của họ trong năm ngày lại tốt như vậy? Bởi do họ cảm nhận được rằng tri thức về Thánh Hiền thì chân thật rất có lợi cho học sinh của họ, đã gắn cho họ cái sứ mệnh này. Cho nên chí hướng của con người cần phải có tiềm lực đi khai thông. Ngoài duy trì ra chúng ta còn phải ra sức đi thực hành.

Chúng ta đã học đến: “*Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn. Phụ mẫu mệnh, hành vật lãn. Phụ mẫu giáo, tu kính thính. Phụ mẫu trách, tu thuận thừa*” (Cha mẹ gọi, trả lời ngay. Cha mẹ bảo, chớ làm biếng. Cha mẹ dạy, phải kính nghe. Cha mẹ trách, phải thừa nhận). Điều quan trọng nhất của cả đoạn Kinh văn này là phải có tấm lòng cung kính để đối xử với cha mẹ, bất kể là một lời nói hay một hành động. Đồng thời, lòng cung kính không chỉ riêng đối với cha mẹ, mà đối với những người xung quanh, ta cũng không mất đi sự cung kính. “*Phụ mẫu hô*”, tức là cha mẹ gọi mình, chúng ta phải lập tức chạy lại ngay. Đồng thời khi nói chuyện với cha mẹ, chúng ta cũng cần phải “*Di ngô sắc, nhu ngô thanh*” (mặt ta vui, lời ta dịu).

Có những lúc biểu hiện của ta đang đối lập với cha mẹ, lời nói tuy không to tiếng nhưng trong lòng lại có cảm giác khó chịu. Khi đó chúng ta phải thường xuyên có thể quán chiếu lòng mình rằng lúc mà cảm thấy khó chịu thì ngay lập tức chúng ta phải sửa đổi ngay. Cho nên nơi căn bản để bắt tay vào rèn luyện đạo đức, học vấn chính là thường xuyên quán chiếu cho tốt tâm lòng mình. Khi có ý nghĩ không tốt phải lập tức sửa đổi ngay, thì lời nói, hành động của chúng ta sẽ không sai lệch mấy.

Có một lần tôi đi gặp một người bạn, đúng vào lúc anh phải đối diện với sự chọn lựa của đời người. Đó là anh chuyển từ đại học tư thục sang đại học công lập. Anh đang báo cáo với cha anh về sự lựa chọn của mình, và hy vọng cha sẽ ủng hộ anh về việc này. Vừa lúc tôi đến, anh đang trình bày được một nửa. Khi tôi vào nhà anh liền nói: “*Mời anh ngồi! Tôi phải nói cho xong câu chuyện với cha tôi đã*”. Lúc đó tôi đã ngồi xuống bên cạnh và thấy anh cung kính báo cáo tình hình công việc hiện tại của anh. Lời nói rủ rủ như vậy, thái độ kính cẩn như vậy làm tôi có một ấn tượng sâu sắc. Tôi tin rằng con cái anh sau này cũng được hun đúc trong hoàn cảnh gia đình như thế này, và sau này cũng sẽ trở thành những người quân tử đứng đắn, đàng hoàng. Chúng ta hãy hồi tưởng lại: Khi chúng ta còn trẻ và phải quyết định cho cuộc đời mình thì chúng ta có hỏi qua ý kiến của cha mẹ không? Có nói rõ cho cha mẹ biết tình trạng của mình để cha mẹ khỏi phải lo lắng không? Nếu như trong lòng cha mẹ thường xuyên không biết con cái mình đang làm gì thì không biết cha mẹ phải lo lắng biết bao! Cho nên, khi một người thật sự hiếu kính với cha mẹ thì nhất định sẽ cảm động những người xung quanh.

Ở nhà, ngoài việc tôn kính cha mẹ ra, trên thực tế khi vợ gọi, bà xã gọi thì chúng ta cũng phải “*ứng vật hoãn*” (trả lời ngay). Khi vợ chồng nói chuyện với nhau mà hết mực tôn trọng, tôn kính nhau như khách thì đã là tấm gương tốt nhất cho con cái học tập. Thời nay khi vợ chồng nói chuyện với nhau có chú ý đến điểm này không? Người mà ta càng thân quen thì ta lại càng tùy tiện. Người càng thân lẽ ra ta phải càng tôn trọng mới đúng. Cho nên “*lễ bất khả thất*”, dù thân quen đến mấy thì bao giờ cũng vẫn phải lịch sự, lễ phép.

Có một đứa bé nghe mẹ nói chuyện qua điện thoại, khi mẹ nói xong vừa bỏ ống nghe xuống đứa bé liền hỏi mẹ: “*Mẹ à! Có phải mẹ vừa nói chuyện với ba không?*”. Các vị thấy không? Con cô ấy chỉ nghe giọng điệu của mẹ khi nói chuyện thì liền biết được là mẹ đang nói chuyện với cha nó. Tại sao ư? Khi mẹ nói chuyện với cha đã nói với giọng điệu như thế nào? Tốt hay không? Cho nên người mẹ này nghe con nói vậy thì trong lòng không khỏi giật mình. Các vị xem thái độ của chúng ta đối xử với chồng, trẻ nhỏ cũng có thể nhận thấy. Cho nên chúng ta cần phải điều chỉnh lại.

Có lúc chuông điện thoại di động reo và màn hình hiển thị là chồng gọi, bạn liền nhắc máy lên: “*A lô! Sao thế?*”. Các vị xem, giọng điệu như vậy, con cái nghe thì biết liền là cha gọi điện về. Cho nên người mẹ này liền sửa đổi ngay, vừa vặn hôm đó chồng cô ấy gọi điện, cô rất lễ phép nói: “*A lô! Chào anh!*”. Người chồng nói: “*Xin lỗi! Tôi nhầm máy*” rồi cúp điện thoại. Sau đó anh ấy lại gọi lại và hỏi: “*Có phải em không?*”. Khi thái độ của chúng ta sửa đổi tốt lên thì gia đình cũng theo đó mà thay đổi tốt lên. Bởi vậy không thể xem thường thái độ, lời nói.

Có một lần Tết đến, mấy vị giáo viên có mang bốn mươi tập “Hạnh Phúc Nhân Sinh” mà tôi giảng ở Hồng Kông về quê cho học sinh của họ xem. Trong đó có một vị, khi anh ấy về đến Ninh Ba thì tìm cô bạn học của anh. Chồng cô bạn học của anh không về nhà vì công ty có việc bận nên vào đêm ba mươi Tết đã quên không gọi điện về nhà. Người chồng lại sợ bị vợ mắng cho nên kéo dài thời gian thêm hai ngày, đến mừng hai Tết muốn gọi điện nhưng lại nghĩ nhất định sẽ bị mắng, thế là lại thôi. Mãi đến hôm mừng năm Tết chồng cô mới gọi điện về. Vừa đúng lúc cô đang xem được một nửa bộ “Hạnh Phúc Nhân Sinh” thì chồng gọi về. Khi nhận điện thoại, chồng cô ấy có vẻ sợ hãi vì nghĩ rằng thế nào cũng bị vợ mắng, cho nên vội nói với cô: “Cho anh xin lỗi vì bây giờ mới gọi điện về”. Người vợ liền đáp: “*Thật vất vả cho anh, ngay cả Tết cũng không được về nhà. Cả nhà rất biết ơn vì anh đã phải làm việc vất vả*”. Người chồng nghe xong cảm thấy là lạ liền cúp máy, không lâu sau anh ấy lại gọi lại rồi nói: “*Em cứ mắng anh mấy câu trong lòng anh còn cảm thấy nhẹ nhõm hơn*”. Cho nên vợ chồng đối xử với nhau ảnh hưởng trực tiếp đến không khí của gia đình. Nếu như quan hệ vợ chồng không tốt thì nhất định là bắt đầu từ thái độ, lời nói.

Chữ “*thuận*” trong “*tu thuận thừa*” (*phải thừa nhận*) ở đây có phải chúng ta phải hiếu như thế này: Tất cả những sự trách phạt, yêu cầu của người cha, chúng ta đều phải nghe theo và làm theo. Bởi trong mấy mươi năm nay, có rất nhiều người hiếu lắm văn hóa mà Thánh Hiền để lại. Họ cảm thấy rằng: “*Nhà Nho chúng ta lúc nào cũng nói hiếu thuận, hiếu thuận, đó là cái gì cũng phải thuận theo, và đó là hiếu thuận một cách ngu xuẩn*”. Nói vậy có đúng không? Thực ra

người nói như vậy, có thể anh ấy chưa từng đọc từ đầu đến cuối cả quyển “Kinh thư”. Thánh Hiền tuyệt đối không bao giờ dạy như vậy. “Thuận” có hai tình huống. Khi cha mẹ trách ta là đúng thì chúng ta phải ghi nhớ và thực hiện, lúc này phải thuận theo. Nhưng khi cha mẹ trách mắng hoặc yêu cầu không đúng sự thật, thì chúng ta cũng không nên cãi lại ngay, mà phải biết thuận theo tình thế. Nếu như ta lập tức cãi lại sẽ chỉ làm cho sự xung đột giữa cha con càng thêm lớn. Cho nên phải lùi một bước rồi tính tiếp, đợi khi có cơ hội thuận tiện chúng ta sẽ nói chuyện tiếp với cha mẹ.

Cho nên câu sau của “Đệ Tử Quy” có nói: *“Thân hữu quá, gián sứ cánh. Di ngô sắc, nhu ngô thanh”* (Cha mẹ lỗi, khuyên thay đổi. Mặt ta vui, lời ta dịu). Tức là khi cha mẹ có lỗi lầm thì phải can gián để cha mẹ sửa đổi, nhưng ta phải dùng sắc mặt vui vẻ, lời nói nhẹ nhàng để can gián. Chữ “thuận” trong hiếu thuận tuyệt đối không phải tất cả những yêu cầu của cha mẹ chúng ta đều phải thực hiện, mà phải biết phân biệt đúng sai, phải dùng lý trí để hiếu thuận. Cha mẹ có sai sót mà chúng ta không can gián, khuyên giải, đó là đã để cho cha mẹ rơi vào tình trạng bất nghĩa. Đó không phải là thái độ của người làm con.

Ngoài việc phải kính trọng, nghe lời cha mẹ ra, chúng ta còn phải biết nghe lời thầy giáo. Một người có thể nào có được đạo đức tốt, học vấn cao mà không có sự dạy dỗ của một thầy giáo tốt? Và còn có một nhân tố rất quan trọng nữa là thái độ học tập của mình. Cho nên phải có lòng thành, lòng cung kính đối với thầy giáo, tuyệt đối không nên có thái độ “bằng mặt, không bằng lòng”. Học vấn có thể có được thành tựu to lớn hay không chính là từ lòng không ngừng cung kính mà ra: *“Một phần thành kính đạt được một*

phần lợi ích, mười phần thành kính đạt được mười phần lợi ích”. Bởi mỗi một việc mà thầy giáo giao phó, ủy thác rất có thể chúng ta vẫn chưa hiểu hết được hoàn toàn.

Học vấn giống như tòa nhà hai mươi tầng, thầy giáo ở tầng thứ mười mấy mà chúng ta chỉ ở tầng thứ hai, thứ ba. Những cảnh vật ở tầng mười mấy chỉ có thầy giáo mới có thể nhìn thấy. Chúng ta có thể nhìn thấy không? Không nhìn thấy. Những điều mà thầy giáo chỉ dạy đều là những mục tiêu xa hơn. Nhưng ta lại nói: *“Thưa thầy! Em không nhìn thấy, em không cảm nhận được tại sao phải làm như vậy”*. Lúc này mà chúng ta không thực hiện một cách trung thực thì không nhận được lợi ích.

Tại sao người thời nay rất khó thành tựu trong học vấn? Điều mắc phải một lỗi rất nghiêm trọng, đó là chúng ta thường dùng *“cái dạ của tiểu nhân để đo lòng của người quân tử”*, hiểu đạo lý trong “Luận Ngữ” theo cách suy nghĩ của mình. Chúng ta kéo cái cảnh giới cao hai mươi tầng của Khổng Phu Tử xuống thấp bao nhiêu tầng vậy? Kéo xuống tầng thứ hai, tầng thứ ba. Thậm chí có lúc chúng ta còn cảm thấy lời nói của Khổng Phu Tử không đúng. Cho nên khi bắt đầu theo thầy học tập, tuyệt đối không được phê phán, mà phải thực hành một cách trung thực. Khi thực hành một cách trung thực thì ta sẽ cảm nhận được một phần. Và khi cảnh giới của ta đã cao hơn thì ta sẽ từ từ hiểu được những lời dạy của thầy là chân thật không hề giả dối chút nào. Cho nên, thầy giáo dạy, chúng ta cũng phải cung kính lắng nghe.

Thêm nữa, cấp trên dạy bảo, chúng ta cũng phải cung kính lắng nghe. Học vấn, sự nghiệp của một người có được thành tựu hay không đều do

lòng cung kính, khiêm nhường mà có được. Cho nên làm người phải biết co, biết duỗi. Chúng ta cũng phải biết dạy con cái biết cung kính, biết khiêm nhường, biết được học hỏi ở mọi nơi, mọi lúc. Khi gặp phải hoàn cảnh mới lạ, đầu tiên không được trách móc hay oán thán! Phải nhìn nhiều, nghe nhiều và học nhiều! Cấp trên dạy làm sao, chúng ta cứ thực hiện như vậy. Đợi đến khi có thêm nhiều học vấn, hiểu sâu sắc thêm về công ty thì lúc đó chúng ta mới có kiến nghị hợp lý đưa lên cấp trên. Làm như vậy thì mới thích hợp.

***Người giảng:** Tiến sĩ Thái Lễ Húc*

***Nơi giảng:** Đài Nam Đài Loan*

***Thời gian giảng:** Năm 2005*

***Dịch giả:** Tống Như Cường*